

Els murs de pedra seca a Eivissa

Aixecament de Stefano Cortellaro del Llibre Morna, Atzaró.

A principis dels anys seixanta, l'illa d'Eivissa, encara conservava la tradició d'una cultura arcaica, que durant segles d'aïllament s'havia preservat del món exterior. Alhora rebia amb escepticisme i curiositat l'arribada de les primeres tribus urbanes. A partir d'aquests anys l'illa, estarà sotmesa a un procés de transformació, lent però continuat, per absorbir la massa turística, que any rere any anava creixent.

L'abandó de les terres de conreu, i la pressió constructora, deixen parcialment en desús, la trama territorial d'antics camins, partions, feixes i d'escorrenties de l'aigua, construïts tots ells amb el treball i la saviesa de moltes generacions. La falta d'un projecte que sabés valorar aquest passat i que tragués lliçons d'una tradició mil·lenària per adaptar-se a una construcció fràgil va provocar la fractura d'aquesta cultura plena de solucions de molt atractiu estètic i arquitectònic.

El mur de pedra seca era l'element ordenador de la totalitat del territori, l'escriptura d'un paisatge, que amb llenguatge propi, encara avui, defineix la identitat de tot el territori. La distribució i la seva forma, és el resultat de l'observació de la topografia, del sòl, de l'orografia i del moviment de persones i animals: les feixes per la contenció de la terra, les canalitzacions per donar sortida a l'aigua i els camins amb l'estratègia d'abastar la totalitat de la propietat. Al centre s'hi ubica la casa, al costat de la casa dels animals, la casa del carro i els magatzems; aquesta densitat constructiva es dilueix en els límits i sense solució de continuïtat es confon amb propietats veïnes. És el treball acumulat de moltes generacions que ens ha deixat un espai humanitzat. És la relació entre idea i matèria, entre mur i pedra i la pedra i l'home. Això és el que queda, encara, de l'illa d'Eivissa i de la seva cultura.

En l'actualitat una mirada sobre el que s'ha construït ens mostra, l'existència d'una dispersió urbana i edificacions aïllades, sense relació les unes amb altres, situades en llocs estratègics per

gaudir dels millors panorames. L'espai rural que ho abastava tot ha cedit a les noves infraestructures i edificacions, i les ha fragmentat, i ha impossibilitat reconèixer la fractura, mantenint una actitud absentista enfront els problemes que s'assenyalen, i impedit la bona implantació en el terreny. La comunicació entre el que és nou i el que és vell, és un fet real, que es tracta amb una manca absoluta falta de visió on els límits, tan curiosament tractats anteriorment, són espais subordinats, mal usats per situar-hi tot allò no desitjable. S'agredeix violentament on s'hauria de ser més sensibles. I tenint en compte que la novetat és sempre més forta que el vell, caldrà que les lleis protegeixin i estimulin allò que queda per evitar-ne la destrucció.

Què és el que ens cal protegir? Centenars de quilòmetres de murs de pedra seca, que amb la seva geometria donen forma al territori, construïts des de la lògica de la necessitat, amb saviesa i esforç. Delimitant esorrenties d'aigua, topografia i conreus, camins i propietats. Són les cicatrius i les marques, fetes en temps mil·lenaris. És la memòria densa dels patiments i de les alegries de viure de la terra i a la terra. Aquest és el paisatge que, ara fragmentat, haurem de recuperar i al qual mostrar-nos sensibles.

Necessitem una nova mirada sobre el territori, que sigui vigorosa, i poder percebre un nou paisatge pacificat i reconciliat. Un paisatge harmoniós, que no precisi de tanques per no veure la porqueria, que hi ha fora.

No hi ha altra sortida.

